

פריימן יהודה

בן עמוס (ברנרד) וקטה לבית כצנברגר.
נולד ב־7.4.1929 בנירנברג, גרמניה. עלה
ארצה ב־1934. סיים את הגימנסיה העברית
בירושלים. חונן בכשרונות מיוחדים, למד
בהצטיינות ומוריו העלוהו שתי כיתות
במשך שנת־לימודים אחת. נער חושב
ונבון, ריכוז סביבו ילדים והיה להם
למדריך רוחני ומעורר למחשבה בהירה.
מ"כ בגדנ"ע, חבר פלמ"ח משנת 1946.
עשה בהכשרת "הצופים" בעין־גב ובעין־

זיתים ועבד במדידות. היה בדעתו ללמוד, לאחר סיום שירותו,
במחלקה לחקלאות של האוניברסיטה העברית. היה ער לכל שאלה
פוליטית, ספרותית והיסטורית. קנה לו ידיעות רבות ואהב להתעמק
בהן. רבים החיבורים והמאמרים שכתב על נושאים אקטואליים וכלליים
והם מעידים על מחשבה בהירה ועצמית. עסק בבעיות שונות
מבחינה היסטורית ומתוך חדירה לעמקם של הדברים. בעל חוש
וביקורת המשולבת בהומור ותיאור חי.

ב־2.1.1948 יצא לפעולת־חבלה בכפר־זיתון (עין־זיתים הערבית).
תחת אש האויב הניח עם חבריו חומר נפץ ליד ביתו של ראש
הכנופיות. הבית נהרס וראש הכנופיה ועשרה מאנשיה נהרגו. בלכתו
חזרה נפצע בשכמו ובריאתו, כנראה מלהץ האויר אחרי ההתפוצצות
האדירה. הועבר לבית־חולים בטבריה ושם מת ב־4.1.1948. נקבר
בעין־גב. בט"ו באייר תשי"ד (18.5.1954) הועבר להר־הרצל בירושלים.

מה נתנה לנו הגלות

על הצדדים השליליים של הגלות אין צורך להאריך את הדיבור. "בגולה בשבי ילכו", מאז ומתמיד היה זה אחד הענשים החמורים ביותר — מבחינה גשמית. במלה "גולה" רואה היהודי לנגד עיניו פרעות, הרג ודם. ואף אנחנו בארץ, שלא טעמנו טעם גלות, די לנו להסתכל באותן הדמויות המנוונות הנמלטות הנה יום-יום מן התופת של הגלות.

אך לא הגוף בלבד מתנוון בגלות; הגלות מדלדלת את רוח העם. כיון שאין העם צמוד לקרקע ועובד אדמתו, הריהו נודד, ובדמות זו של נודד מוכה אנו רואים תמיד את "היהודי הנצחי".

ואולם אין רע בלי טוב. ואחרי שנתבונן בגלות יפה יפה ייתכן, כי נבוא לידי מסקנה, שזכותה גדולה מחובתה: אולי מגוחך יהיה לומר שהגלות היא מבצר לנו, אבל כך הוא לאמיתו של דבר. פיזורנו היה לטובתנו, כי לו ישבנו בארצנו, כי אז היה כל הוני או ננדלי, או אפילו היטלר, יכול לשים קץ לנו, כמו שקרה להרבה עמים, ואולי גם בריאים מאתנו. וזכורים לי אותם "ימי אל-עלמין", כשכל יהודי "נאמן" היה מוכן ומזומן לצאת שוב לגלות. אז אמנם ניצלנו, אבל לולא כן היינו שוב צריכים להיות אסירי-תודה לגלות.

והגלות היא לא רק חומה לגבי זעזועים מבחוץ, אלא גם מסגרת המגבשת את העם ומאחדת אותו. ודוגמאות לכך יש לאין ספור. ישבנו על אדמתנו, שכחנו את תרבותנו וסכנת התבוללות נשקפה לנו; באה גלות בבל והצילה אותנו. וכיון ש"גלות" פירושה **גזירות** הרי נוכיח שרק הודות לגזירות בכל הדורות אנו קיימים, כי לולא גזירות אנטיוכוס, דרך משל, לא קם וחשמונאי, ולולא משפט דרייפוס לא קם הרצל.

ולא רק שהגלות מגבשת אותנו בתור עם, אלא שהיא גם מוחה את הניגודים הפנימיים שבינינו. בעיית-הקיום מאחדת

את כל הפרטים, וראינו עד היכן הגיעה מידת-האחוז בין אותם האומללים בפולין שהלכו לקראת מוות. וכיון שהיהודי היה נדכא, עבד לעבדים, הרי היה מוכרח למצוא לו נחמה במשהו אחר, ונחמה זו היתה "אתה בחרתנו". ואין לנו לתמוה על כך ולראות בכך איזה ייחוס יהודי מיוחד. זה היה רק שיקוי שנתן לסובלים כוח לקרוא גם מעל לגרדום: "אנו נאריך ימים מכאן".

הגלות היא גם כור-הברזל לנו. ביסורי-גיהנום כאלה יכולים לעמוד לבלי חת החזקים ברוחם. ואם אחרי כאלה הכל נמצאו עוד אנשים שהעזו לחשוב אפילו על תקומה, הרי אלה נותנים לנו יסוד לקוות שיצליחו בהשגת מטרותם, ורק הם מסוגלים לומר: אין דבר העומד בפני הרצון.

וגם לתרבותנו הביאה הגלות תועלת. כשם שמסעי-הצלל הביאו לידי תחייתה של תרבות אירופה החשכה, כן הביאה הגלות לפריחת תרבותנו. כל ספרותנו היא גלותית, ובכל תקופה שעול הגלות הוקל מעל צוואר העם החלה גם תרבותו לפרוח. כך אנו רואים בימי הערבים בספרד ובימי האמנסיפציה במערב. אבל גם פה יש הבדל. בספרד שאבנו מן הערבים ומיזגנו את מימיהם בשלנו: יצרנו ספרות יהודית חדשה. אבל במערב לקחנו הכל מן הגויים ויצרנו ספרות זרה, ואם אנו נמצאים שוב בארצנו, ולו גם במיעוט, ובכל זאת שקולים כנגד שכנינו הרבים, הרי יש לנו להודות על כך רק לתרבות המפותחת שהבאנו מן הגולה.

והשפעת התרבויות היתה לא רק חד-צדדית. גלותנו הביאה אושר לאנושות כולה. והרי הנצרות והאיסלם הסתעפו מן היהדות! הנצרות התפשטה על ידי היהודים הגולים, ועקרונות האיסלם הגיעו לערבים על ידי היהודים שישבו בתוכם.

אולי לא אגזים באמרי, כי לולא הגלות מי יודע, אם חשיבותנו כיום היתה גדולה מזו של עובדי-האש הפרסיים ברמת אירן?